

מסורת הש"ס

(ב) [תוספתא ספ"ז]
 (ג) [עמ"ש חור' יבמות ג']
 ד"ה הבא ע"י וכו' ז"ל
 כח: [גדרים כ. וזש אח"כ
 ארנס, ד' געליז מ' וז"ל]
 (ד) [בספ"א השמה, ד'
 בסמוך, א' בספ"א משומד,
 וכן להלן, א' חולין מ'
 וזש שט, ד' געליז כ"א]
 (ה) [בספ"א שמה, ד' חור'
 משומד, ד' ש"ס ז"ל חור'
 ממזלי כ', וזש
 תוספות יומא עכ. ד"ה וזש
 האר"י טובא ותוספות
 יבמות ג': ד"ה אין ארנס,
 א' וזש תוספות געליז מ'
 ד"ה יכול ותוספות תבנות
 יט. ד"ה דלמך וזש' שבת
 עכ: ד"ה רבא, א']

תורה אור השלם

1. לכן בואת יִכְפֹּר עָנִי
 יִשְׁכַּח וְזֶה לֹא פִיר הִסֵּר
 חֲסָדָאוּ בְּשׂוּמוֹ בֶּן אֲבִי
 מִזִּבּוֹחַ כְּאֲבִי גֵר מִנְּפֻשָׁתוֹ
 אֵל אִקְמוּ אִשְׁרֵי
 רִנְתֵּיהֶם: יִשְׁעֵהוּ כֵּן
 2. וְלִנְעֹר לֹא תַעֲשֶׂה
 דָּבָר אֵין לַעֲרֹם שׂוּמָה
 כֵּן וְכֹאֵל יִשְׁכַּח אִשֵּׁל
 רַעְיוֹ וְיִרְחֹץ נֶפֶשׁ כֵּן
 וְדָרְךְ הַזֶּה:
 בְּדָרֵס כֵּן כֵּן
 3. לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם
 וְלֹא תַעֲבֹד בֶּן אֲבִיךָ
 אֲלֵהֶיךָ לֹא קָדַם עָנִי
 אֲבֹת עַל בְּנֵי שֵׁם
 שְׁלִישִׁים וְעַל רַבְעִים
 לְשָׁנָה: שְׂמֹוֹת כֵּן
 4. וְשִׁמְרָתָם אַתְּ יִחְזֹקֶה
 וְאֵת מִשְׁפָּחָתָם אִשֵּׁל
 יִשְׁכַּח וְהָאֵדִים יֹאמְרוּ
 אֵת הָאֵדִים יֹאמְרוּ בֶּן
 וְיִקְרָא יֵה ^{יֵה}
 5. וְהַחֲלֹל אֵת שֵׁם
 קִדְשֵׁי וְגִדְשֵׁי יִתְּנוּ
 יִשְׂרָאֵל אֲתָן ^{יֵה}
 מִקְדָּשֵׁכֶם:
 וְיִקְרָא כֵּן ^{יֵה}

הגהות הב"ח

(ה) גב' וזמנים ראי לא
יקומו: (ג) וכן מה חזקיהו
אמר וכן יין בין חרטה:
(ד) שיש עמלמה עמלמה
שניהו אלף: (ז) וי"ה
ד"ה עבד: (ח) לנבון
קאמר עבד: (ט) וכן מה
ד"ה ממקף וכן מה
לפני בשוליהו וכן חסר
ובורה חריב
עצמו לפני נחמהו
סדר
(1) בא"ד שאלן לומר
הטעם דמאי
רדקן סומק שיש לנחמן
עליו אלף שאל: (2) וכן
הוא וכן שאלה עבדות
כוכב וכן ואלה דקא שמי
חבשי
למלכו: (3) בא"ד
הרי"ר מה מקוץ שאל
ספר ההצותה מה סוף
ו"ד ו"ה אהרית לבלללה
(4) ו"ה היום ו"ה
מינעה. ו"ה ו"ה ו"ה
כפי ו"ה ש"ה ש"ה חזק
ד"ה

מוסף רש"י

ולנערה לא תעשה
 דבר. משום דלמטה היא
 (נדרים כז.) הכשתחיה
 לבהמת חבירו לא
 אסרה. אפילו למנה
 משום נעדר, עשה בה
 מעשה אסרה. אף
 להדיט (חולין ע.ו.)
 רבוצה. לא מיבעיא
 עומת
 והרציה קנאה בהנציה
 ועשת שלו, אלא אפי'
 דרעוה לא קנאה אחר לא
 נצמה (סו.ו.)

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

נד.

עין משפט
נר מצוה

בבא א מיי פ"ד מהל'
אסורי מזבח הל' ו:
ג ב מיי פ"ה מהלכות
יסודי התורה הלכה ד
סמג עשין ה טו"ע י"ד
סימן קט סעיף א ונצרב
אלפס סנהדרין ספ"ח דף
רע"ד:

נא ג ד מ"י פ"ח מהל'
עבודת כוכבים הל' א'
עיין בהשגות וזכ"מ סמג'
לאוין מה טור ש"ע י"ד
סימן קמה סעיף ח:

לעזי רש"י

גרש"ל א
[גרישל"א].
ברד.

רבינו חננאל

כדרכו בשומר כל אבני
 זכור כאבני ידו מנופצות
 וגו' איך איבד כאבני
 גיר מנופצות לא יקומו
 אשירם והמנים יא' לא
 יקומו ויקרא' לו כרוחה:
 וכן נעבד שלו אסור
 ושל חברו מותר. ונאמר
 אין נעבד נאסר אלא אם
 הוא קנינו' של עובד
 הוא קנינו' של אחר לא.
 מיתבי' אחריו נעבד כל
 שעובדיו אותו בין שגגו
 בין במדוי בין באונס
 בריצו' אחר אונס הרי דמי
 ואם לאן שנאסר עובד
 וגול בהמנו והשתחווה
 לה תנה אדם אוסר דבר
 שאינו שלו. ודמי
 דבר חכם לאו הרי הוא
 אלא אנוס כגון שאנסתו
 ועובדי כוכבים ונפסאורו
 והשתחווה להמה של
 ונמצא אסור בהמנו:
 מתקין לא ר' זירא
 כ"י האי גזונה הוא פסור
 וכיון דהוא פסור בהמנו
 ואין נעבד הרי הוא
 כ"י ר"י האי גזונה הוא
 פסור דכתיב ולעגה לא
 תעשה דבר וגו'. ונאסר
 ופריח הוא אנוס דפסור
 חרמנו כעבודת כוכבים
 ואמנו הכל היו ואפילו
 נאסר ככלל לא תעביד
 ונכנסו המכובד וחי' הבנים
 ולא שימות בהם הרי יצא
 אנוס אחר כת חרמנו
 ולא תחללו את ישראל
 דקשי ונקשתי ודאכל
 אנוס מיוחד שלא יחללו
 קשיו אהדרי ואומנין
 לא קשא בנצנע וחי'
 בהם אלא שימות בהם
 בפרהסיא אפילו אנוס
 ולא תחללו. אמרי' לא
 לרבא תניא דמסילע
 לך בימוסאות של עובדי
 כוכבים השמירניו בשם
 וזוהו אצ"פ שנתורה
 בטלה אסור בימוסאות
 וא' בטל הוא האכיל
 גזוהו אנוס הוא ואפי'
 כיון דברפיהא הוה
 אסור ואמר רבא לא
 לא מסינין התם לא לא
 בטלו בימוסאות מושם
 דקיי'ל ישראל מושם
 הוה ופלח הוה לרצון.
 ועברו כוכבים דטלה
 של ישראל אנה בטלה
 עולמית. חזקיה אמר לא
 דתנא אחריו נעבד כל
 שעובדיו אותו בין באונס
 בין בריצו דמשמע כגון
 דהא גביא אנוס חסור
 ועבד להמנו ואסוריה
 כגון שניסן יין לחמה
 ומקני' בהמת חבירו
 ומקשינן האי בימוס
 עשה פ' מזהב כמו
 מצבה שחורף
 כעבים אחרת ובימוס
 א'

אמר חזקיהו מאי קרא. ז"ל דחזקיהו אצרייתא קאי ולא על דברי רבי יוחנן שהרי חזקיהו רבו של רבי יוחנן ומיהו פרק ד' אחים ציבמות (דף נ"א): עושה אצוי תירוצ' על מה שהקשה התלמוד על רב אשי אלא ודאי גם אצוי ידע דברי רב אשי והואכן לו לתרץ והתלמוד סידר כן לפי שהיה חזקיהו מתיישב יומת היטב אחר הסוגיא: ויבשרונו בל אבנו

בגוץ שאנסוהו עובדי כוכבים
והשתחווה לַבַּחֲמָה דִּידִיהָ.
פ' אַנסוּהוּ שְׁתַּחֲוּוּ לַבַּחֲמָה
לְהַרְגוֹ אִם לֹא
שְׁתַּחֲוּוּ מֵאִלּוּי אֶל
לְפָרֶשׁ שְׁכַפְּפוּ
קוֹמַתּוֹ בְּעַל כְּרַחוּ דֹא"כ
הוּא לֹא הִיא
עוֹשֶׂה כְּלוֹם אֱלֹהִים
עָשׂוּ מַעֲשֵׂה
בְּגוֹפּוֹ וְאִין אֵלֶּה
דְּכֵר שְׁכֵר שְׁלוֹ:
מַתְקִיָּה דַּח רַבִּי
וִירָא אֲוִנֵּה
רַחֲמָנָא פְּטִירִיהָ.
חִימָה

מאי קפריך נהי דפטור ממינה
דציעבד מכל מקום לכתחלה הוא
חייב למסור עֲמָנו למיתה ואם כן
למה לא יאסר מטעם נעבד דהא
פרהסיא דבסמון לרבא קרי ליה
נעבד מטעם דחייב מסור עֲמָנו
דנאע"ט דציעבד פטור דכל אונס
פטור ואין לומר דלרבי יורא אונס
רחמנא פטריה מכל וכל ואפי' לכתחלה
אין למסור עֲמָנו על כך דא"כ מאי
רביה מיימי מוולגעה לא תעשה
ואדרבה מיניי ילפינן (ה) דחייב למסור
עֲמָנו בלא סורר ומורה (סנהד'
עד. פד.) אפילו במצוה קלה דקאמר
הרי זה בא ללמד ונמאלד למד
ורבא יהרג ואל יעבור אף נערה
המאורסה יהרג ואל יעבור ואדרבה
קרא דוחי בהם הוה ליה לאיתוי
דמינייה תמאלד להוציא אונס דאמר
רבא ועוד קשיא מאי קא מסייעי ליה
לרבא לרבא בסמון מביתומסיות בשעת
הגזירה (ו) דאסורות אפילו ר' יורא נא
יודע צוה רבא דבשעת הגזירה הוא
חייבין למסור עֲמָנו דאמרין בשילהי
בן סורר ומורה דאפילו מצוה קלה
ההרג ואל יעבור וגרסה לרביו יחזק
לפרש דבין ר' יורא ורבא לא פליגי
בזהא דלכתחלה חייב למסור עֲמָנו
ורבי יורא הכי פריך אונס רחמנא
דפטריה דיעבד דכמיז ולגעה לא
תעשה דבר אע"א שיש לו למסור

ז' ציה ואעפ"כ ז'דיעצד פטוואהשטא
טער אונס מולנערה העס זדין הוא
טערה ממיתה אלף משום אונס מדע
עלמה למיתה הוחר דמזה הטעם
ואז תניחי שיבעלון או תהרג אין לה
ואל דלף אונס מעשה כגון שמשליכין
ז'בא ס"ל זדינע ז'נעאל אין לו למסור
ז'סנפסקו (י) עבודת כוכבים יעבור
ה' (סנהדרין דף עד. ע"ש) משום ר"ש בן
פיליו פרהסיא ת"ל ולא תחללו את
ד'ר' ישמעאל הוא דלתא וכן משמע
בן זילו תתומו וכו' דאמר מר אין לך
ידי דאין דרך שיאנס אותם בפני י'
ר' שמעאל אל פליג עליה דר' יוחנן
ג'ס ז'נעאל מכל וכל אין מאהרה ז'
אז צבריהם כשהוא אומר לא תחללו
עליה דרבי יוחנן שריר וקיים פסק
בזוהא לפני עבודת כוכבים. פירש
(מא.) ממוסך למ"ד אין אדם אוסר
להתחייב בחוסין לך נראה לפרש
דוקא דה"ה כל דהו שהרי סימן אחד
יירי צלאסרה לגזוה דכי היכי דמעשה
ז'הס מהני לאסרה לגזוה:
ז'הס מכל מקום הנהי קאמר אפילו
מוס זדינ דעה ז'נעו:

מכרז

אמר חזקיה מאי קרא יבשומו כל אבני מזבח כאבני גיר מנופצות לא יקומו אשדים וחמנים אי איכא כאבני גיר מנופצות לא יקומו אשדים וחמנים ^(א) אי לאו יקומו תנא נעבד שלו אסור ושל חבירו מותר ורמינהי ^(ב) איזהו נעבד כל שעובדים אותו בין בשוגג ובין במזיד בין באונס ^(ג) ובין ברצון האי אונס היכי דמי לאו כגון דאנס בהמת חבירו והשתחוה לה אמר רמי בר חמא לא כגון שאנסוהו עובדי כוכבים והשתחוה לכהמתו ידיה מתקיף לה רבי זירא ^(ד) אונס רחמנא פטריה דכתיב ^(ה) ולערה לא תעשה דבר אלא אמר רבא הכל היו בכלל ^(ו) לא תעבדם וכשפרט לך הכתוב ^(ז) וחי בהם ולא שימות בהם יצא אונס והדר כתב רחמנא ^(ח) ולא תחללו את שם קדשי דאפילו באונס הא כיצד ^(ט) הא בצנעא והא בפרהסיא אמרו ליה רבנן לרבא תניא דמסייעא לך בימוסיות של עובדי כוכבים בשעת ^(י) הגזירה אף על פי שהגזירה בטלה אותן בימוסיות לא בטלו אמר להו אי משום הא לא תסייען אימר ישראל ^(יא) מומר הוה ופלה לה ברצון רב אשי אמר לא תימא אימר אלא ודאי ישראל מומר הוה ופלה לה ברצון חזקיה אמר כגון שניסך לעבודת כוכבים יין ^(יב) על קרניה מתקיף לה רב אדא בר אהבה האי נעבד הוא האי בימוס בעלמא הוא ^(יג) ושרייה אלא אמר רב אדא בר אהבה כגון שניסך לה יין בין קרניה דעבד בה מעשה וכי הא דאתא עולא ^(יד) אמר רבי יוחנן אף על פי שאמרו

אסרה עשה בה מעשה אסרה אמר לה
לעולא כבר תרגמה רב הונא לשמעתין
בהמת חבירו רבוצה בפני עבודת כוכבים
אסרה מנא לן דאסרה אילימא מכהנים
ה נינהו ואלא מאבני מזבח ודלמא ^(ט)כדר"פ
ואלא

ק דהואיל וצפרהסיא חייב למסור עצמו עבודת כוכבים ק דחייב למסור עצמו אסר להו וא"ת מאי קא מייתי דללא הזכר קרקע עולם לענין פטור המיתה ואין טעם יצא ואע"ג שהיא קרקע עולם וקרקע עולם לגבי מסר לה או תהרג או תביא עליך הערה אבל אם אמרו (1) לו הטעם למסור עצמו אלא שלא יהרג ידים אבל ע"ז ע"ז ע"ז **ה"א בצנעא** חלל בפרהסיא. לכאורה משמם ישמעאל דש"י נמי עבודת כוכבים בצנעא וקפ"ה דקא ת ואר"ה (פיומן מד) פוסק כר' יוחנן דאמר בשילהי בן סורר ודג חוץ מעבודת כוכבים וגלוי עריות ושפיכות דמים יכ' דרבי יוחנן והא דקא מש"י לתרזי הברייתא אפילו אלל' יהיה דרבי יוחנן דא"ל רבא אילו אמו לקמן לאמילורי אמרי' ת כוכבים וגלוי עריות ושפיכות דמים והתם נמי בצנעא ונאות שחבר (2) כתב בזקן פרק בן סורר ומורה וז"ל רבא צעדים צין לאזהרה צין למיתה כשהוא אומר וחי בהם יצא דבכל נפשו ש"ס למסור עצמו אפילו בכל אופק מרחק לא צין לאזהרה צין למיתה והואיל ורבא שהוא צתרא לא היה ואפילו צאנזם וצנעא עכ"ל: **ה"ר"ה** בהמת חבור יהיה וקנאה ונעשית שלו ולא נהירא דמזדריך התם (פיומן) ה לנכך קנייה והוא שלו אלא ודאי אין הגהתו מועלת ולא עשה בה מעשה גדול אסרה צמעשה וטוא וסיומן א' אע"ג דרב הונא מייירי לאסרה להדיוט ונעצד שלו אסרו ארה להדיוט ה"ה נמי למעשו גדידה כגון ניסך על משערה נאסרו אסרו ע"ז ש"אין זו ראייה ידירה לשמא ע"ז משערה היה ולא ע"ז משערה רק בשל אחרים לא ראייה היא כדדחה

מאז קרא: דמזבח הו' אצנים הרבה ואיסורו עד שינתן רצון: גיל כפור גרושילי: לא יקומו. שוב לא יקריבו עליו: ואי לאו. דלא ניתנו יקומו: נעבד. בצעלי חיים הנאסר לגבוה (ו): אם שלו. היה כשהשתחוה לו אסור אם לאו אינו נאסר לגבוה: מויד ורזון חדא הוה אלל תנא רזון אלל חונס: הכל היו. לא חונס בצי: צפרהסיא: לא מחללו והאי דקמיני חונס אסור. צפרהסיא: שעט גורה. פרהסיא הוה ואונס הוה: ודאי ישראל מומרי. דאי בכל העובדין שלא יהא בזה אחד מומרי אחרי שרואה את ישראל ידם מטע נטע לכו לעבודת כוכבים: חוקיה אמר. לעולם חונס דקמיני שאנס בהמת חצירו ואפילו הכי לא תרמינהו אהדדי דהא דמיני אסור כגון שניסך לעבודת כוכבים צין קריניה של בהמת חצירו דעביד מעשה ודאי ומתקרא דליליף לקמן (פ"ג): והאי נעבד הואי. בתמייה. נעבד לא קרי אלל שעשה את העבמה עצמה עבודת כוכבים: והאי בימוס צנלמא שויה. וצעלי חיים לא מיתסרי משום משמשי עבודת כוכבים: כגון שניסך לה. שעשה עבודת כוכבים ועשה בה מעשה אלל השתחווה או עבודה אחרת דלאו בגופה לא מיתסר דבר שאינו שלו: סימנא אחד. לעבודת כוכבים: אי ניתא מכהניס. שאנסוס מלכי ישראל לגשות כומריס לעבודת כוכבים וכתבי ולא יגשו לאי (עוד) לכוני ל (ומתקרא): דדני דעה ינייהו. וקנסא הוה: מאצני מוצה. שגמוס מלכי בית חשמונאי משום דשיקאוס מלכי יון לעבודת כוכבים (ו) ואע"ג דהקדש הוה ולא יכול העובד כוכבים לאסרן אפי"ה כיון דעבוד מעשה אסרינהו רבנן: דלמא כר"פ. דלמר קרא אשכחו ודרוש שילא לחולין וקנאוס העובדי כוכבים ויכלו לאסרין: ואלא

ג'המשתחווה לבהמת חביר

רַב נַחֲמָן פּוֹקוּ וְאִמְרוּ
בְּבָבֶל ^(א) דְּאָמַר רַב הוּנָא
כִּיּוֹן שִׁשְׁחַט בַּהּ סִימָן
וּלְמָא שְׂאֵנִי כְהֵנִים ^(ב) דְּבַר
עֲלָמוּ אֵין לְאִסּוּר בְּהַשְׁמוּחָא וּרְ
מַסִּיעַ סְפִיר לְרַבָּא מְצִימוּסִיאוֹת
דְּפִטּוּרָה מִשּׁוֹם דְּקִרְקַע עוֹלָם הִיא
שֶׁהִיא אִם הִיא נִצְעֵלָה בְּרִלּוֹן
אֵינָה חַיִּיבָתָא לְמַסּוֹר עֲלָמָה אִם לֹא
לְמַסּוֹר עֲלָמָה דְּמִרְוּחָא יִלְפִינָן וְשׁ
אוֹתוֹ עַל הַתִּינוּק וּמִתְחַשֵּׁב וְרַבָּא אִם
עֲלָמוּ וּמוֹתוֹן כִּךְ הִיא נִרְאָה לְפָסֵק
וְאֵל יִהְיֶה וְעוֹד בְּשִׁאלוֹת דְּרַב אֲחִי
יְהוֹזָדָק כֹּל מַלְּוֹת בְּשִׁתּוּרָה יַעֲבֹד
שֶׁסְּקָדְשִׁי לִכְךָ נִרְאָה דְּרַבָּא נָמִי
נָמִי בִּפְ"ב דְּכַתּוּבֹת (דף ע"י.) דְּרַבָּא
דְּבַר שְׁעוּמַד בְּפִי פִיקּוּחַ נֶפֶשׁ אֱלִי
וּמוֹרִי דּוּדֵי הַרְבֵּי מִשָּׁה מְכֻלֵּי
אֱלֹהִים אֲבֵל אֲמַר רַבָּא הִיא כִּיּוֹן
מִימֵינָה אִם הֵא מוֹרֵי רַבָּא דְּלִכְרִי
אֲהֲדִירָה בְּכַלְלִיָּה וְהִיוּ אוֹנֵם דִּפְ
הַשְׁאֲלוֹת שֶׁשׁ לְאִדָּם לְמַסּוֹר עֲלָמָה
בְּקוֹטֶרֶס ^(ג) לֹא מִיַּבְעִיָּה הַרְבִּיעִי
דְּבַר שְׂאֵנִי שְׁלוּ מֵאִי קָא פִּירִין מִ
דְּרַבּוּתָא נִקְטָא לְרַבּוּתָא אַע"פ שֶׁלֹּא
בְּהִמָּה אֵין גִּמְרָא דְּבַר וּמִיִּיתִי כִּבְשָׁ
בְּגוֹפּוֹ כְּגוֹן שְׁחִטָּה
אֵילִימָא מִבְּהֵינִי. עֲשׂוּ מִ
הִיו 7